

UYUM PROGRAMI SÜRECİNDE TOPRAK KORUMA POLİTİKALARININ GELİŞTİRİLMESİ

Prof.Dr. Günay Erpul
Gunay.Erpul@ankara.edu.tr

İÇERİK

- AB TOPRAK POLİTİKASINA GENEL BAKIŞ
- TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI AB TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU
- TÜRKİYE'DE AB UYUM KAPSAMINDA STRATEJİK PLAN VE AR-GE ÇALIŞMALARI
- UYUM KAPSAMINDA YAPILMASI GEREKENLER

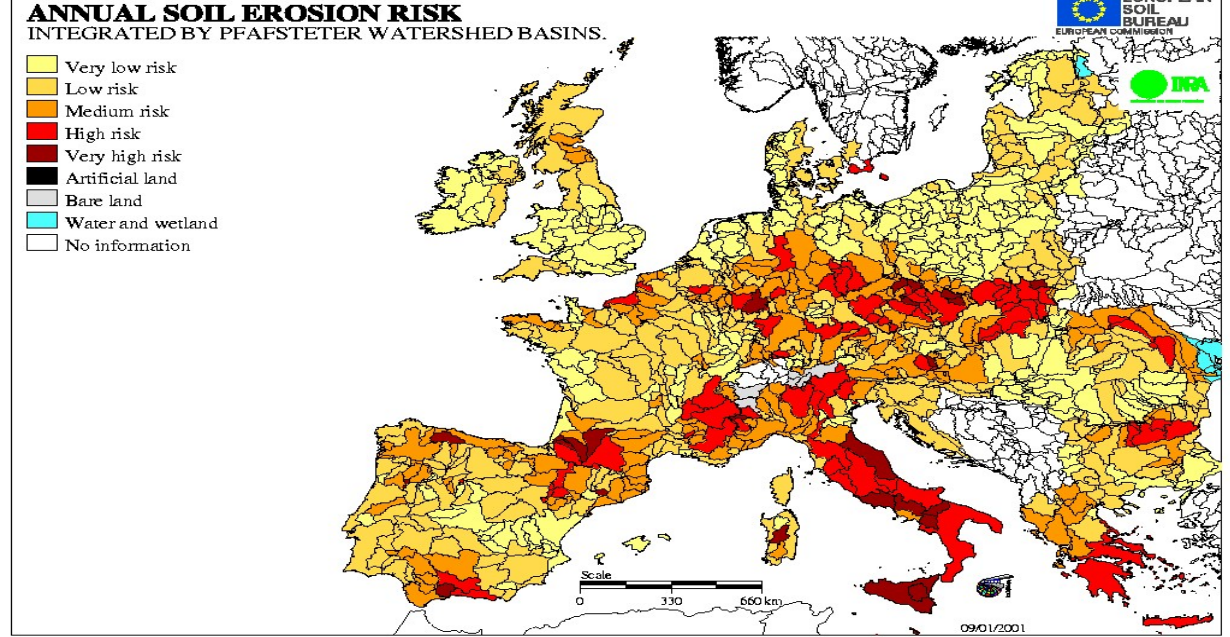

AB TOPRAK POLİTİKASINA GENEL BAKIŞ

- AB'de tarımsal çevre veya ağaçlandırma programları kapsamındaki alanlarda olumlu sonuçlar elde edilmesine karşın, **toprak erozyonu** artmaktadır !!

AB TOPRAK POLİTİKASINA GENEL BAKIŞ

Güney, orta ve doğu Avrupa'nın **%8'lik** bir bölümü, yani **14 milyon hektarlık** bir alan mevcut durumda çölleşmeye karşı oldukça yüksek bir hassasiyete sahiptir.

Orta düzey hassasiyete sahip alanlar da dikkate alınırsa bu miktar **40 milyon hektara** çıkmaktadır. Avrupa'da en çok etkilenen ülkelerin başında İspanya, Portekiz, Güney Fransa, Yunanistan ve Güney İtalya gelmektedir.

AB TOPRAK POLİTİKASINA GENEL BAKIŞ

Sürdürülebilir toprak yönetimi toprak koruma politikasının merkezi olmalıdır !!

(AB Komisyonu, 2002)

AB TOPRAK POLİTİKASINA GENEL BAKIŞ

Üye ülkelerin her biri, toprak bozulma süreçleri konusunda önceliklerini dikkate alarak, **toprak koruma** konusunda farklı girişimlerde bulunmuşlardır:

KONU	STANDART	ALMANYA	İNGİLTERE	YUNANİSTAN	DANİMARKA	FRANSA	LİTVANYA
TOPRAK EROZYONU	Minimum Toprak Örtüsü	√	√	√	√	√	√
	Minimum Toprak Yönetimi	√	√	√	√	√	√
	Terasları Korumak	√		√			√
TOPRAK ORGANİK MADDESİ	Ekim Nöbeti	√	√	√		√	
	Tarla Anızı Yönetimi	√	√	√		√	
TOPRAK STRÜKTÜRÜ	Makine Kullanımı	√	√	√			
MİNİMUM BAKIM DÜZEYİ	Uygun Otlatma Rejimleri		√	√			
	Daimi Meralar	√	√	√	√		√
	Peyzaj Özellikleri	√	√	√			
	İstenmeyen Vejetasyon	√	√	√	√	√	√
	Zeytinlik					√	

AB TOPRAK POLİTİKASINA GENEL BAKIŞ

AB de SORUN !!

kabul edilen hukuki düzenlemelerin uygulanması konusunda yaşanan yetki karmaşası ve kurumsal yapıların oluşturulmaması...

TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU

Uyum kapsamında :

İLK KEZ !!! → **Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)**'nda verimliliği ve tarımın ulusal ekonomiye katkısını artırmak için toprakların yeteneklerine göre kullanılmasına çalışılacağı, toprak koruma ve taşkın önleme projelerine yönelineceği, bu amaçla ormancılık ve mera projeleri ile uygun toprak işleme ve yayım çalışmalarına verileceği belirtilmiştir.

TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI AB TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU

Uyum kapsamında :

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)'nda

toprak koruma ve havza ıslah çalışmalarını düzenleyen havza ıslah yasasının düzenlenmesi gündeme getirilmiştir.

TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI AB TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU

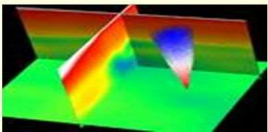
Uyum kapsamında :

•**Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)** ise, toprakların tahsisi, korunması (erozyon, parçalanma, kirlenme, çoraklaşma, amaç dışı kullanımına karşı), sınıflandırılması ve üretim için planlanması gibi konularda tüm aksaklıkları düzeltecek nitelikte Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanunu çıkarılmasını öngörmüştür.

•29 Kasım–1 Aralık 2004 tarihlerinde Ankara'da toplanan **II. Tarım Şûrası'nda** ise “Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanunu” nun çıkarılması, nihai sonuca bağlanmıştır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001–2005)

- Sekizinci beş yıllık planda, ülkemizin rekabet gücünü artırmanın ve bilgi toplumuna dönüşümünü hızlandıracak teknolojik gelişmeleri sağlamanın temel hedef olduğu belirtilmiştir.
- Uygun teknolojinin seçimi, geliştirilmesi ve dönüştürülmesi sürecinden giderek teknoloji üretim aşamasına geçileceği vurgulanmıştır.
- Üniversitelerin sosyal alanlardaki araştırmalar dahil bilimsel araştırma etkinliklerine, yenilikçi buluşlara ve teknolojik gelişmeye katkılarını artırmaya yönelik desteklerin özellikle yatırım tahsislerinin artırılması şeklinde sürdürülmesi, **üniversite-kamu-özel kesim ortak AR-GE** girişimlerinin özendirilmesi amaçlanmıştır.

20

TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI AB TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU

Uyum kapsamında :

5403 Sayılı Kanun

Amacı: toprağın doğal ve yapay yollarla kaybını ve niteliklerini yitirmesini engelleyerek korunmasını, geliştirilmesini ve çevre öncelikli sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak, planlı arazi kullanımını sağlayacak usul ve esasları belirlemektir

TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI AB TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU

5403 Sayılı Kanun

İçeriği hakkında genel hükümler:

- gerçek ve tüzel kişilere ait arazilerin mülkiyet hakkı kullanılırken toprağın; bitkisel üretim fonksiyonu, endüstriyel, sosyoekonomik ve çevreyle ilgili işlevlerinin tamamen, kısmen veya geçici olarak engellenmemesi amacıyla araziyi kullananlar Kanun'un öngördüğü önlemleri almakla yükümlüdürler.

TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI AB TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU

5403 Sayılı Kanun

İçeriği hakkında genel hükümler:

- tarım arazilerinin bu Kanun'da belirtilen istisnalar hariç olmak üzere arazi kullanım planında belirtilen **amaçları dışında** kullanılamayacağını hükme bağlamıştır.

TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI AB TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU

5403 Sayılı Kanun

İçeriği hakkında genel hükümler:

- tarımsal amaçlı arazi kullanım plan ve projelerinin valilikler tarafından hazırlanması öngörmekte, arazi sahipleri ve araziyi kullananların hazırlanan **plan ve projelere uymakla yükümlü** olduklarını hükme bağlamıştır..

TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI AB TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU

5403 Sayılı Kanun

İçeriği hakkında genel hükümler:

- kazı veya dolgu gerektiren herhangi bir arazi kullanım faaliyeti sonucu toprak kayıpları ve arazi bozulmaları söz konusu ise araziyi kullananlar tarafından **toprak koruma projelerinin hazırlanmasını ve uygulanmasını** öngörmektedir.

TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI AB TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU

5403 Sayılı Kanun

İçeriği hakkında genel hükümler:

- gerektiğinde **erozyona duyarlı alanların belirlenmesini** öngörmekte, erozyona duyarlı arazilerin belirlenmesi ve korunması amacıyla bu arazilerin kullanım planları ve altyapı projelerinin ilgili kamu kuruluşlarınca yapılmasını öngörmektedir

TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI AB TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU

5403 Sayılı Kanun

İçeriği hakkında genel hükümler:

- tarım veya tarım dışı faaliyetlerden kaynaklanan **toprağı kirletici veya bozucu olumsuzlukların izlenmesi ve giderilmesi için** valiliklerce gerekli önlemlerin alınmasını öngörmektedir

TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI AB TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU

Uyum kapsamında :

En son Onuncu 5 Yıllık Kalkınma Planı'nda ise:

- su ve toprak kaynaklarının miktarının ve kalitesinin korunması,
- su yönetimine ilişkin mevzuattaki eksiklik ve belirsizliklerin giderilmesi,
- yeraltı ve yerüstü su kalitesinin ve miktarının belirlenmesi, izlenmesi,
- bilgi sistemlerinin oluşturulması,
- Ulusal Toprak Veri Tabanının oluşturulması ve arazi kullanım planlamasının yapılması ve sulama birliklerinin etkin bir şekilde çalışmasının sağlanması hedeflenmektedir.

**10. Beş Yıllık
Kalkınma Planı
TBMM'de kabul
edildi...**

www.bugun.com.tr

TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI AB TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU

Toprak Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği:

Amacı; toprak kirlenmesinin önlenmesi, kirliliğin giderilmesi, arıtma çamurlarının ve kompostun toprakta kullanımında gerekli tedbirlerin alınması esaslarını sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde ortaya koymaktır.

T.C. Resmî Gazete

Başbakanlık

Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğüne Yayınlanır

Kuruluşu : 7 Ekim 1920

18 Aralık 2004
CUMARTESİ

Sayı : 25674

18 Aralık 2004 - Sayı : 25674

RESMÎ GAZETE

Sayı : 25

TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI AB TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU

Mera Kanunu :

- mera alanlarının belirlenmesini,
- sınırlarının işaretlenmesini,
- harita ve kadastro sununun yapılmasını,
- özel sicile kaydedilmesini, köy veya belediye tüzel kişileri adına tahsis edilmelerini,
- envanterinin tutulmasını, korunmasını ve geliştirilmesini öngörmektedir.

TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI AB TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU

ÇATAK Programını Tercih Eden Üreticilere Teknik Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik:

amacı; toprak ve su kalitesinin korunması, yenilenebilir doğal kaynakların sürdürülebilirliği, erozyonun önlenmesi ve tarımın olumsuz etkilerinin azaltılması yönünde gerekli kültürel tedbirlerin alınmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir. Yönetmelik, üreticilerle yapılacak 3 yıl süreli hibe anlaşması kapsamında, ÇATAK Programının öngördüğü üretim modelini (belirli çevreye duyarlı tarım uygulamalarını) tercih eden üreticilere hibe ödeme yapılmasını öngörmektedir.

ÇATAK PROJESİ HIZ KESMEDEN DEVAM EDİYOR

Proje kapsamında Samsun'un içme suyunun sağlandığı baraj suyunun kimyasal gübre ve ilaç kalıntılarıyla kirlenmesinin önüne geçilerek insan sağlığı korunuyor

TÜRKİYE'DE ÇEVREYE DUYARLI AB TOPRAK POLİTİKALARINA MEVZUAT UYUMU

- **Tarım Stratejisi 2006-2010 Belgesi;** sürdürülebilir bir tarım sektörünün oluşturulması
- **2007-2013 dönemini kapsayan Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi;** tarımsal faaliyetlerin toprak koruma tedbirleri ile birlikte geliştirilmesi
- **2013-2017 dönemini kapsayan Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı;** AB çevre ve toprak koruma müktesebatına uyum sağlaması ve mevzuatın etkin bir şekilde uygulanması

TÜRKİYE'DE AB UYUM KAPSAMINDA STRATEJİK PLAN VE AR-GE ÇALIŞMALARI

2013-2017 yıllarına dair **5 stratejik alan**
belirlenmiştir:

- Tarımsal Üretim ve Arz Güvenliği
- Gıda Güvenilirliği
- Bitki Sağlığı, Hayvan Sağlığı ve Refahı
- Tarımsal Alt yapı ve Kırsal Kalkınma
- Kurumsal Kapasite

TÜRKİYE'DE AB UYUM KAPSAMINDA STRATEJİK PLAN VE AR-GE ÇALIŞMALARI

Ülkemiz için öngörülen Tehditler ve Zayıf Yönler:

- Bazı tarımsal girdilerde dışa bağımlılık maliyetlerin yüksekliği,
- Bilinçsiz sulamalar
- Bilinçsiz kimyasal gübre kullanımları sonucu yüzey ve yer altı sularında kirliliğin artması
- Geleneksel davranış eğilimleri ve üretim alışkanlıkları
- Mevcut bilişim kapasitesinin etkin kullanılmaması
- Tarımsal bilgi ve teknolojilerin çiftçilere yeterli oranda iletilmemesi ve benimsetilememesi

TÜRKİYE'DE AB UYUM KAPSAMINDA STRATEJİK PLAN VE AR-GE ÇALIŞMALARI

2011-2015 yılları için Tarımsal Araştırma Master Planında yer alan programlar:

- Su toplama havzalarında toprak ve su kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi
- Toprak verimliliği
- Su kullanım etkinliğinin artırılması
- Tarım ve iklim değişikliği
- Toprak kalitesi ve toprak kirliliği
- Toprak arazi bilgi sistemleri
- Tarımsal Mekanizasyon ve Bilişim Teknolojileri

TÜRKİYE'DE AB UYUM KAPSAMINDA STRATEJİK PLAN VE AR-GE ÇALIŞMALARI

AB ile Uyumlu Olarak Yürütülen GTHB Projeleri

Ülkesel Projeler:

- Türkiye Tarım Topraklarının Bitki Besin Maddesi ve Potansiyel Toksik Element Kapsamlarının Belirlenmesi ve Haritalanması
- Türkiye Topraklarının Bazı Verimlilik Özellikleri ve Organik Karbon İçeriğinin Coğrafi Veri tabanı
- Tarımsal Kuraklığa Hassas Olan Alanların Belirlenmesi ve Risk Haritalarının Oluşturulması
- Mekansal ve Zamansal Çözünürlüklü Toprak Nem Tahmini, Tarımsal Kuraklığın İzlenmesi

TÜRKİYE'DE AB UYUM KAPSAMINDA STRATEJİK PLAN VE AR-GE ÇALIŞMALARI

Bölgesel Projeler:

- Trakya Bölgesi Su Kaynakları Kalitesinin ve Tarımsal Açından Kullanılabilirliğinin Belirlenmesi
- Toprak Rutubetinin Yerinde Muhafazasına Yönelik Önlemlerin Geliştirilmesi

TÜRKİYE'DE AB UYUM KAPSAMINDA STRATEJİK PLAN VE AR-GE ÇALIŞMALARI

Uluslararası Proje ve Programlar:

- National Geospatial Soil Fertility and Soil Organic Carbon Information System Project (UTF/TUR/057/TUR)
- ERA - ARD Project on Climate Smart Systems - Subsurface Irrigation Applications for Small Stakeholders, Co-operation Turkey Germany African Partners; (University of Kassel, IARTC)
- ERANET- ICT AGRI-2 Information and Communication Technologies and Robotics for Sustainable Agriculture, 7. Framework Programme (Smart Agri Food 2 ; Farm Management and Information System; Expansion of Use Case of the ICT Call Future Internet 2013)

TÜRKİYE'DE AB UYUM KAPSAMINDA STRATEJİK PLAN VE AR-GE ÇALIŞMALARI

- Uluslararası Proje ve Programlar
- FAO-GEF Developing the Monitoring and Evaluation for the National Action Program for Combating Desertification and Land Degradation (Decision Support for SLM Upscaling Project)
- GEF –FAO-TRGM-TAGEM Decision Support for Mainstreaming and Scaling up of Sustainable Land Management
- GEF-FAO-TRGM-TAGEM_“Sustainable Land Management and Climate-Friendly Agriculture”

UYUM KAPSAMINDA YAPILMASI GEREKENLER

- Öncelikle toprağa yönelik tehditlerin belirlenip, toprak özelliklerine ve sınıflarına bağlı kullanma ve işletme potansiyelinin ortaya konması gerekmektedir
- AB'ye adaylık sürecinde bulunan ülkemizde toprak kaynaklarının korunmasına yönelik ulusal stratejik plan çalışmalarının zaman geçirmeksizin başlatılması gerekmektedir
- Toprak erozyonun tespiti, giderimi ve önlenmesi kapsamlarının genişletilmesi, uygulama ve yaptırımlarına ilişkin çalışmaların artırılması gerekmektedir.

UYUM KAPSAMINDA YAPILMASI GEREKENLER

- Toprağın ve mevcut korumanın karakterizasyonu için kriterlerin tanımlanması, metodolojilerin oluşturulması, örnekleme ve analiz standartlarının Avrupa Birliği'nin kriterlerine uygun saptanması ileriye yönelik olarak uyumun sağlanabilmesi açısından önemlidir
- Toprak Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliğın kapsamı, toprak kirliliğine neden olan faaliyetler ile tehlikeli maddeler ve atıkların toprağa deşarjına, atılmasına, sızmasına yönelik teknik, idari ve cezai yaptırımlar açısından yetersizdir. AB Toprak Koruma Stratejisi çalışmaları, Toprak Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği'nin tam anlamıyla kirlilik boyutuyla yeniden düzenlenmesini gerektirmektedir

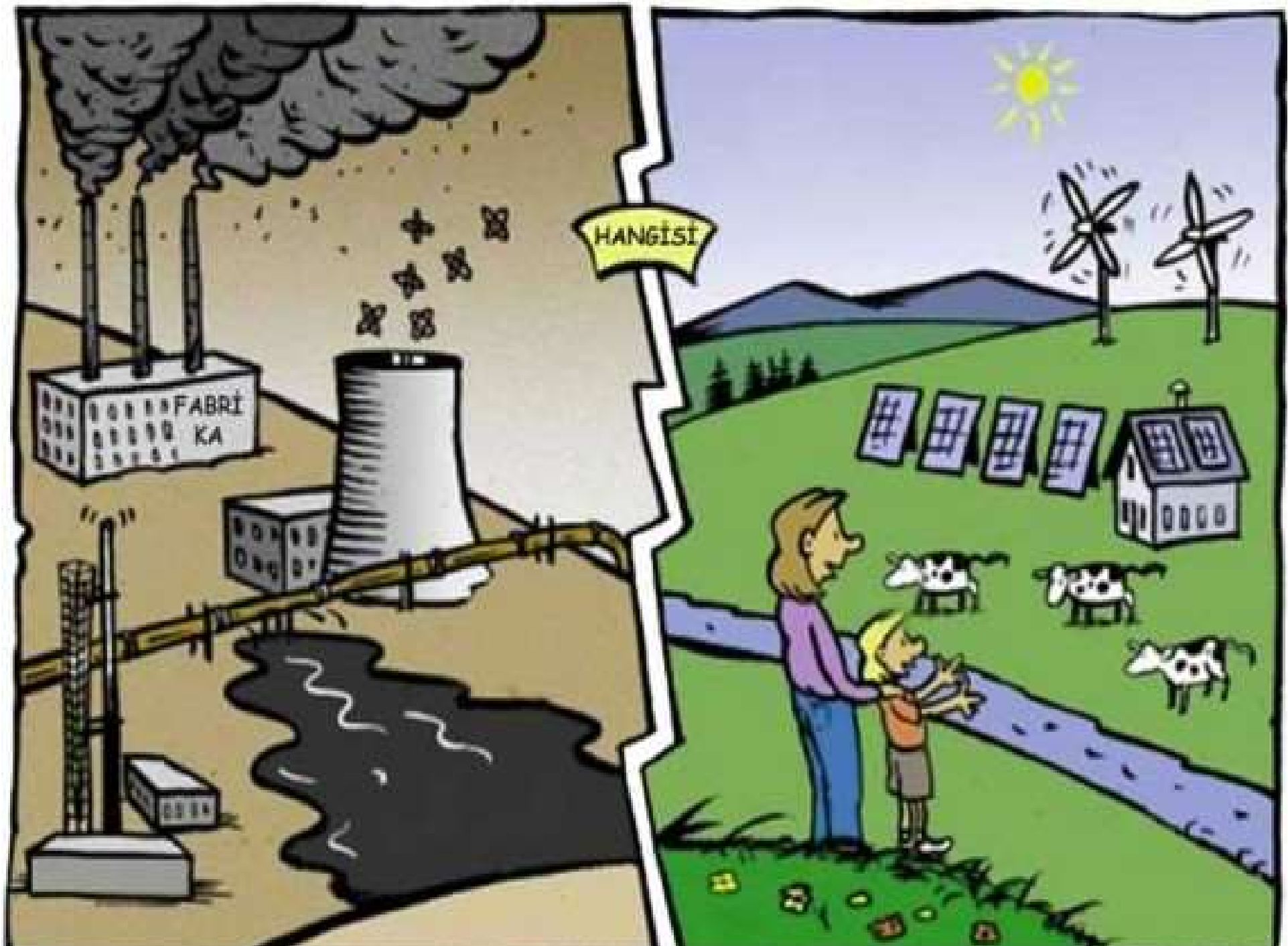

UYUM KAPSAMINDA YAPILMASI GEREKENLER

- Toprak kirliliğinin ulusal düzeyde tespiti için envanter çalışması oluşturulmalı, belirlenen alanların kayıt edilmesi, izlenmesi ve iyileştirme çalışmaları yapılması gerekmektedir.
- Arazi ve doğal kaynaklarla ilgili planlama, uygulama, değerlendirme, kontrol, izleme ve eşgüdüm mekanizmaları güçlendirilmelidir.
- Toprak kaynaklarının mümkün olan en iyi şekilde korunması, kullanımı ve sürdürülebilir yönetiminin sağlanması gerekmektedir.

HANGISI

FABRIKA